

Гайдаржи Х. А.

аспірантка кафедри аграрного, земельного та екологічного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИЙ ПЕРЕРОБНИЙ КООПЕРАТИВ ЯК СУБ'ЄКТ ДОГОВОРУ КОНТРАКТАЦІЇ

Договір контрактації не тільки має давню історію застосування на теренах України, але й активно продовжує обслуговувати потреби сьогодення. Із плином часу договір контрактації змінював свої умови та завдання, розвиваючись відповідно до конкретної соціально-економічної ситуації в державі. Наразі, з огляду на новий етап розвитку України, актуальним є деяке реформування правового регулювання договору контрактації з метою підвищення ефективності його дії, розширення сфери застосування та, в цілому, стимулювання економічного зростання держави. Одним з аспектів такого реформування може послужити залучення в якості суб'єктів контрактації сільськогосподарських переробних кооперативів.

Правовими питаннями договору контрактації плідно займалися такі відомі вчені як О. Близнюк, В. М. Єрмоленко, І. Кучеренко, В. Луць, В. Семчик, В. Щербина та інші. Правові особливості обслуговуючої кооперації, в свою чергу, вивчались видатними науковцями, серед яких О.В. Гафурова, Н.С. Гавриш, І. І. Каракаш, В.І. Семчик, А.М. Статівка, Н.І. Титова, В.Ю. Уркевич, В.І. Федорович та інші талановиті дослідники. Проте питання розширення суб'єктів договору контрактації за рахунок включення сільськогосподарських (далі – с/г) переробних кооперативів є недослідженим.

Насьогодні українське законодавство оперує двома офіційними визначеннями договору контрактації. Перше, загальне тлумачення надає Цивільний кодекс України (далі – ЦК) у ч. 1 ст. 713: «За договором контрактації сільськогосподарської продукції виробник сільськогосподарської продукції зобов'язується виробити визначену договором сільськогосподарську продукцію і передати її у власність заготівельникові

(контрактанту) або визначеному ним одержувачеві, а заготівельник зобов'язується прийняти цю продукцію та оплатити її за встановленими цінами відповідно до умов договору» [1].

Господарський кодекс України (далі – ГК) розуміє договір контрактації дещо звужено, що випливає із положень ч. 1 ст. 272: «Державна закупка сільськогосподарської продукції здійснюється за договорами контрактації, які укладаються на основі державних замовлень на поставку державі сільськогосподарської продукції» [2].

Слід погодитись із тим, що до законодавчого врегулювання зазначених положень ГК України застосовуватиметься лише у сфері регулювання державної закупівлі с/г продукції; в інших випадках за участю широкого кола суб'єктів господарювання необхідно керуватись вимогами ЦК України [3, с. 150].

Таким чином, контрактантом можуть бути як держава в особі уповноважених органів – розпорядників державних коштів (Закон України «Про здійснення державних закупівель»[4]), так і приватні особи, що бажають скористатись перевагами саме договору контрактації, а не стандартними договорами купівлі-продажу чи поставки с/г продукції. Коло таких переваг за сучасним законодавством можна окреслити наступним чином: по-перше, контрактант має змогу заздалегідь обрати виробника та укласти з ним договір; по-друге, в його силах фактично замовити контрагенту виробництво потрібної йому продукції, в бажаній кількості, асортименті та якості; по-третє, є можливість завчасно обумовити різноманітні особливості, що мають значення для контрактанта: ступінь зрілості продукту, сорти рослин та породи тварин, особливості обробки, необхідність пакування, специфіка тари тощо. Все це надзвичайно зручно та не вимагає додаткових зусиль контрактанта після отримання продукції.

Щодо другої сторони в договорі контрактації, то законодавство України вимагає, щоб нею був виробник с/г продукції. Легальну дефініцію поняттю «виробник с/г продукції» надає ч. 1 ст. 1 Закону України «Про сільськогосподарський перепис», згідно якій – це юридичні особи всіх організаційно-правових форм господарювання та їх відокремлені підрозділи, фізичні особи (фізичні особи-підприємці, домогосподарства), які займаються сільськогосподарською діяльністю, передбаченою класифікацією видів економічної діяльності, мають у володінні, користуванні або розпорядженні землі сільськогосподарського призначення чи сільськогосподарську худобу і птицю [5]. Фактично, це можуть бути фермерські господарства, виробничі кооперативи, с/г товариства тощо. На наш погляд, необхідно розширити коло можливих суб'єктів контрактації за допомогою залучення до їх числа с/г переробних кооперативів, хоча вони не вписуються в законодавче визначення с/г товаровиробника. Така позиція обґрунтовується наступними аргументами:

по-перше, с/г переробний кооператив є фактично об'єднанням дрібних с/г товаровиробників, які самостійно не в змозі укласти вигідний договір контрактації;

по-друге, метою с/г переробного кооперативу є не одержання прибутку, а організація обслуговування, спрямованого на зменшення витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності та на захист їхніх економічних інтересів. Тобто с/г переробний кооператив не є суб'єктом комерційної спекуляції та перепродажу, що, в іншому випадку, було б несумісним із метою контрактації як договору, що підтримує с/г товаровиробника;

по-третє, в даному випадку с/г переробний кооператив сам виступає в якості виробника, але виробника с/г продукції другого рівня (продукції переробки).

При допущенні с/г переробних кооперативів до укладення договорів контрактатції буде досягнуто багато позитивних опосередкованих результатів: наприклад, розширення кола можливих учасників державних закупівель, стабілізація аграрного ринку через забезпечення гарантованого ринку збуту с/г продукції. Крім того, варто підкреслити, що с/г виробники одержують вищі доходи від реалізації переробленої продукції, ніж сировини. Таким чином, глибока мета договору контрактатції (а саме – підтримка безпосередніх с/г виробників та усунення посередників) за допомогою залучення с/г переробних кооперативів досягатиметься ефективніше, задовольняючи інтереси обох сторін.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
2. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18. – Ст. 144.
3. Правові основи майнових і земельних відносин : Навч. посіб. / Колектив авторів; За заг. ред. В. М. Єрмоленка. – К.: Магістр – XXI сторіччя, 2006. – С. 149-150.
4. Про здійснення державних закупівель : Закон України від 01.06.2010 року № 2289-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 33. – Ст. 471.
5. Про сільськогосподарський перепис : Закон України від 23.09.2008 року № 575-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 9. – Ст. 115.